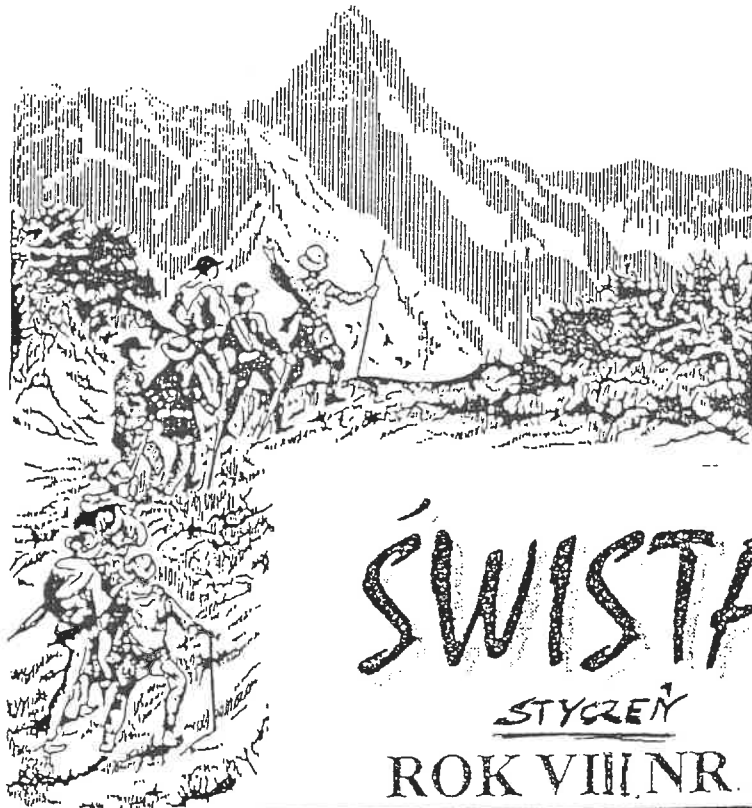

ŚWISTAK

STYCZEŃ

ROK VIII NR. 1 1998

Wesołych Świąt

DONIESIENIA Z ODDZIAŁU PTT

- 3 STYCZNIA 98 - Zarząd Oddziału PTT w Poznaniu kontynuuje wraz z Biurem Wanta kurs pilotów wycieczek zagranicznych.
- 10 STYCZNIA 98 - Członkowie Oddziału wraz z klubem Hyrny wzięli udział w wieczorze kolęd, połączonym z opłatkiem w Luboniu. Wieczór upłynął w miłej i sympatycznej atmosferze..
- 14 STYCZNIA 98 - Odbyło się posiedzenie Zarządu Oddziału, w siedzibie Zarządu przy ul. Kramarskiej. Zatwierdzono plan działania na rok 1998. Członek Zarządu p. Halina Filarowska złożyła rezygnację z funkcji Skarbnika Oddziału. Zarząd prośbę p. Haliny rozpatrzy na najbliższym zebraniu Zarządu.
- 24 STYCZNIA 98 - Klub Szkolny Dziabadło przy współpracy Biura Wanta zorganizował dwa 7-dniowe obozy narciarskie w Białce Tatrzańskiej. W obozie wzięło udział 40 narciarzy. Po raz pierwszy szkolono Snowboard. Kierownikiem obozu był Jurek Preisler.

DONIESIENIE Z ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTT

- 17 STYCZNIA 98 - Odbyło się VIII posiedzenie ZG PTT w Krakowie. Zebraniu przewodniczył Antoni Dawidowicz. W przerwie obrad oprowadził po salach Krakowskiego Ratusza.. Tematem obrad było :
- Ustalenie preliminarza budżetowego na rok 1998
 - Propozycje do statutu
 - Ocena komisji GOT PTT
 - Sprawa członków honorowych PTT
 - Komisja przewodnictwa i spraw produkcji odzieży
 - Nastąpiły zmiany w ZG PTT, rezygnację złożył Leszek Czarnyszewicz, a na jego miejsce powołano Leszka Lesiczkę Oboje z Poznania.
 - Powołano Komitet Organizacyjny IV Zjazdu Delegatów, który odbędzie się 21 listopada w Zakopanem
 - w druku jest VI i VII tom Pamiętnik PTT
 - jesteśmy w Internecie [www PTT](http://www.PTT)
 - Następne posiedzenie Zarządu Głównego odbędzie się 16 – 17 maja w Jeleśnie k. Żywca.
 - Na honorowych członków PTT Oddział zgłosił Stanisława Siwka Krajnę i Jurka Preislera z Poznania

PRACA KONKURSOWA

Poznań

Muzeum Archidiecezjalne

opracowanie
Julita Ewa Bartkowiak

MUZEUM ARCHIDIECEZJALNE

HISTORIA

Ostrów Tumski jest najstarszą częścią Poznania. Kryje on tajemnice Polski Piastów, której pamiątką jest gotycka katedra z pięknymi wieżami strzelającymi w niebo. Niedaleko stoi maleńki kościółek Najświętszej Marii Panny i budynek dawnej Psalterii. W otoczeniu dostojnych kasztanów wznosi się budynek Akademii Lubrańskiego, obok zaś najstarsze muzeum w Poznaniu.

W 1911 roku niemieckie czasopismo „Aus dem Posener Lande” zamieściło artykuł, w którym czytamy: „Od więcej niż 10 lat znajduje się w Poznaniu Arcybiskupie Diecezjalne Muzeum i mimo swego wieloletniego istnienia pozostaje zupełnie nieznane...”. Mija ponad sto lat od czasu powstania muzeum i do dziś mało kto podziwia zbiory tej oryginalnej kolekcji.

Założona w latach 1893-96 placówka jest najstarszym muzeum miasta i jednym z najdłuższym rodowodem w kraju. Swe powstanie zawdzięcza Arcybiskupowi Gnieźnieńsko – Poznańskiemu Florianowi Stablewskiemu. Postać ta szczególnie zasłużyła się naszej ziemi poprzez swą działalność patriotyczną podczas zaborów. Arcybiskup był także założycielem Drukarni i Księgarni Św. Wojciecha oraz czasopisma „Przewodnik Katolicki”.

Jego pragnieniem było gromadzenie obiektów zabytkowych, które traciły swe znaczenie użytkowe i popadały w ruinę. Droga zabytków trafiających do ekspozycji była różna. Zazwyczaj były to dary ofiarowane Arcybiskupowi podczas wizyt duszpasterskich, często dary świeckich. Ekspozyty rzadko były kupowane, choć zdarzył się poważny pośmiertny wykup zbiorów kanonika Munzenbergera we Frankfurcie nad Menem w 1890 roku.

Wkrótce wśród zbieranych przedmiotów zaczęły pojawiać się dzieła o wysokiej klasie artystycznej. Pochodziły one z wielu dziedzin sztuki.

Znalazły się przedstawienia malarskie, rzeźba drewniana i kamienne, snyderka ołtarzowa, płyty nagrobkowe, epitafia, stroje pontyfikalne, ornaty, mitry, przedmioty i naczynia liturgiczne stanowiące niegdyś wyposażenie kościołów, stare księgi mszalne, meble, pieczęcie biskupie, medaliony i numizmaty.

Pierwotnie muzeum mieściło się w skasowanym przez Niemców podczas Kulturkampfu klasztorze Karmelitanek przy dawnej ulicy Wieżowej, w miejscu dzisiejszej trasy Chwaliszewskiej. W miarę upływu czasu zbiory znacznie się powiększyły, toteż klasztor stał się za ciasny. W latach 1924 – 1929 zorganizowano ekspozycję w salach Zamku Poznańskiego, jednakże udało się wystawić jedynie część eksponatów.

W 1925 roku muzeum dostało się pod wspólny zarząd z Archiwum Archidiecezjalnym. To sprawiło, że zbiory trafiły pod gościnny dach dawnej Akademii Lubrańskiego.

W czasie okupacji Niemcy zarekwirowali i wywieźli zbiory. Część z nich trafiła do zreaktywowanego z czasów zaborów Kaisers Friedrich Museum (dziś mieści się tam Muzeum Narodowe), część zmagazynowano w katedrze i innych kościołach, a część oddano operze jako eksponaty teatralne.

Po wojnie wiele przedmiotów zaginęło bez wieści. Dokładano starań, by zgromadzić zabytki i odtworzyć kolekcję, szczególnie poszukiwano dokumentów i archiwaliów. Nie wszystkie eksponaty udało się jednak odzyskać.

W 1964 roku Arcybiskup Poznański Antoni Baraniak rozdzielił zarząd muzeum od archiwum i udostępnił zbiory do zwiedzania. Dyrektorem muzeum został ksiądz Stefan Tomaszewicz.

Uporządkował on ekspozycję, założył księgi inwentaryzacyjne, karty naukowe, magazyny, zadbał o zabezpieczenie eksponatów przed niszczycielską działalnością czasu. W tym celu utworzono pracownię konserwatorską, dzięki której wiele przedmiotów odzyskało swój dawny wygląd.

W ciągu minionych lat muzeum zmieniło swój profil. Obecnie w salach wystawowych, obok zbiorów sztuki sakralnej, znaleźć można przedmioty sztuki użytkowej – srebra, porcelanę, meble oraz stroje. Wiele eksponatów to dary Wiesławy Cichowicz, która przekazała je na rzecz muzeum.

Mimo ograniczonej powierzchni wystawowej w salach znajduje się pokaźna liczba dzieł sztuki reprezentujących różne dziedziny. Postaram się przedstawić charakterystykę każdej z sal.

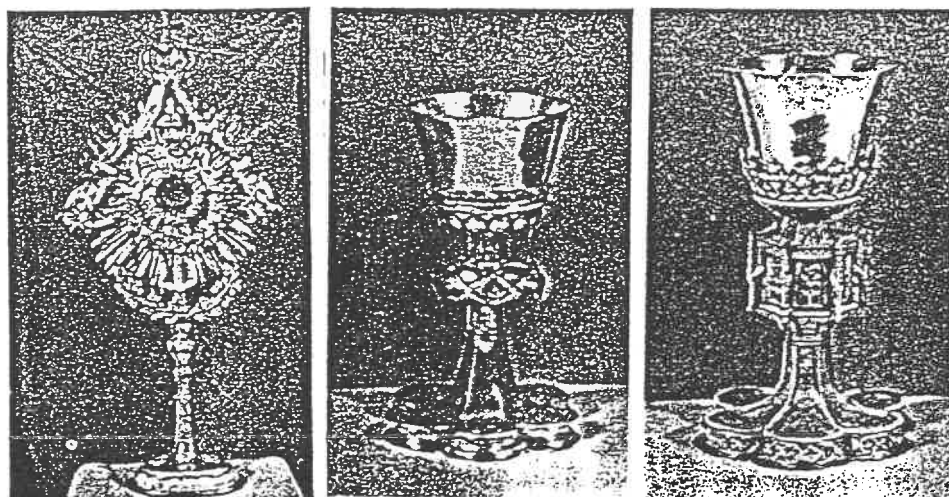
PARTER

SALA PIERWSZA

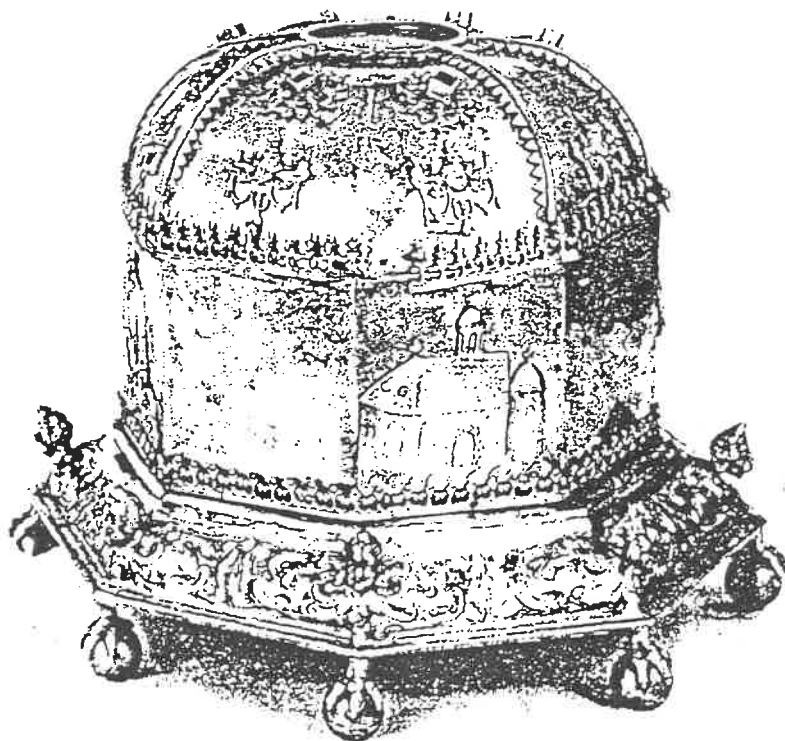
Wyeksponowano tu pokaźną ilość sprzętu liturgicznego. Znaleźć możemy gabloty ze srebrnymi tabliczkami wotywnymi pochodzącymi z XVII-XIX wieku, dzbany i naczynia liturgiczne, wśród nich także dzbany protestanckie.

Na szczególną uwagę zasługuje kolekcja strzelistych i kolistych monstrancji, wśród nich potężna wysmukła monstrancja z Soboty z 1450 roku, o imponujących rozmiarach 123 centymetrów wysokości i 42 centymetrach szerokości.

Cennym zabytkiem jest również monstrancja z Krotoszyna, wykonana przez poznańskiego rzemieślnika – złotnika Jana Różewicza z Chwaliszewa. Powstała w roku 1655 i zadziwia precyzją wykonania oraz bogactwem zdobień.

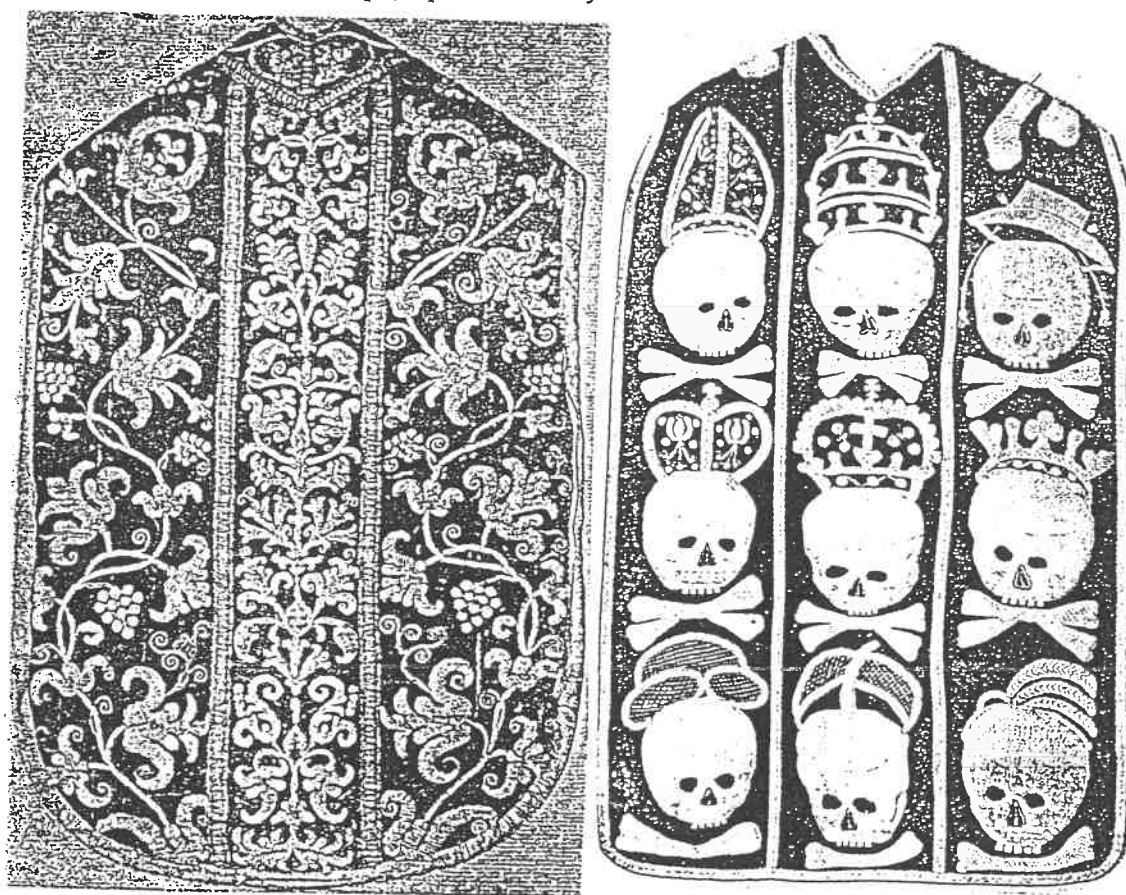
Uwagę przyciąga oryginalny relikwiarz puszkowy z 1651 roku, z relikwiami papieża Klemensa, patrona kościoła w Objezierzu ufundowany przez tamtejszych proboszczów Domiechowskiego i Rogozińskiego.

Na ścianach wiszą stare zegary, zbyt stare by odmierzać czas, zbyt piękne by być podziwianymi tylko ze względu na swą funkcję użytkową.

W sali podziwiać można także bogate zbiory naczyń do olejów, kielichów, ampułek cynowych i szklanych, łodek do kadzideł i pater. Okazale prezentują się bogato zdobiony mszał ze srebrnymi płaskorzeźbami świętych Piotra i Pawła oraz pasyjka z krzyżem, pektorał opacki z początków XVIII wieku i pacyfikał z połowy XVII wieku.

Pośrodku sali w potężnej szklanej gablocie wystawiony jest ornat z trupimi czaszkami, wymownie prezentujący zasadę Vanitas. Zdobienia szaty symbolizują postacie chłopca, mieszczanina, króla, biskupa, opata i kobiety.

SALA DRUGA

Tu wystawiana jest bogata kolekcja ornatów z XV – XIX wieku. Wiele z nich mocno nadwerżył czas. Nadal jednak zachowały bogactwo zdobień i żywą kolorystykę. W gablotach podziwiać można inne szaty liturgiczne – stuły i welony na monstrancje.

Kolekcja poszerzona została o pasy kontuszowe dwustronnie dziane, kartusze herbowe i bursę. Pasy pochodzą z manufaktury Ewona Mikonowicza.

Pośrodku sali stoi gablota z komżą i strojem pontyfikalnym: alba, kapą i butami. Ekspozyty te pochodzą z przełomu wieku XVI i XVII.

Zachwyć wzbudza także potężna szafa intarsjowana kością słoniową, dzieło tyle piękne co precyzyjne.

Na ścianach ikony, wśród nich ikona Chrystusa Pantokratora z pierwszej połowy XIX wieku.

Na szczególną uwagę zasługuje mała gablotka z pamiątkami po królu Janie III Sobieskim. Wśród nich znajduje się stroik chrzcielny i pierścień narękwiczny.

SALA LEONA WYCZÓŁKOWSKIEGO

Ekspozaty znajdujące się w sali ofiarowane zostały muzeum przez wybitną poznańską śpiewaczkę, która swój talent i pieniądze poświęciła sprawie polskiej kultury. Wiodła prym wśród śmietanki artystycznej Poznania. Przyjaźniła się i współpracowała z wieloma artystami, między innymi z Feliksem Nowowiejskim, Leonem Wyczółkowskim i Teodorem Axentowiczem.

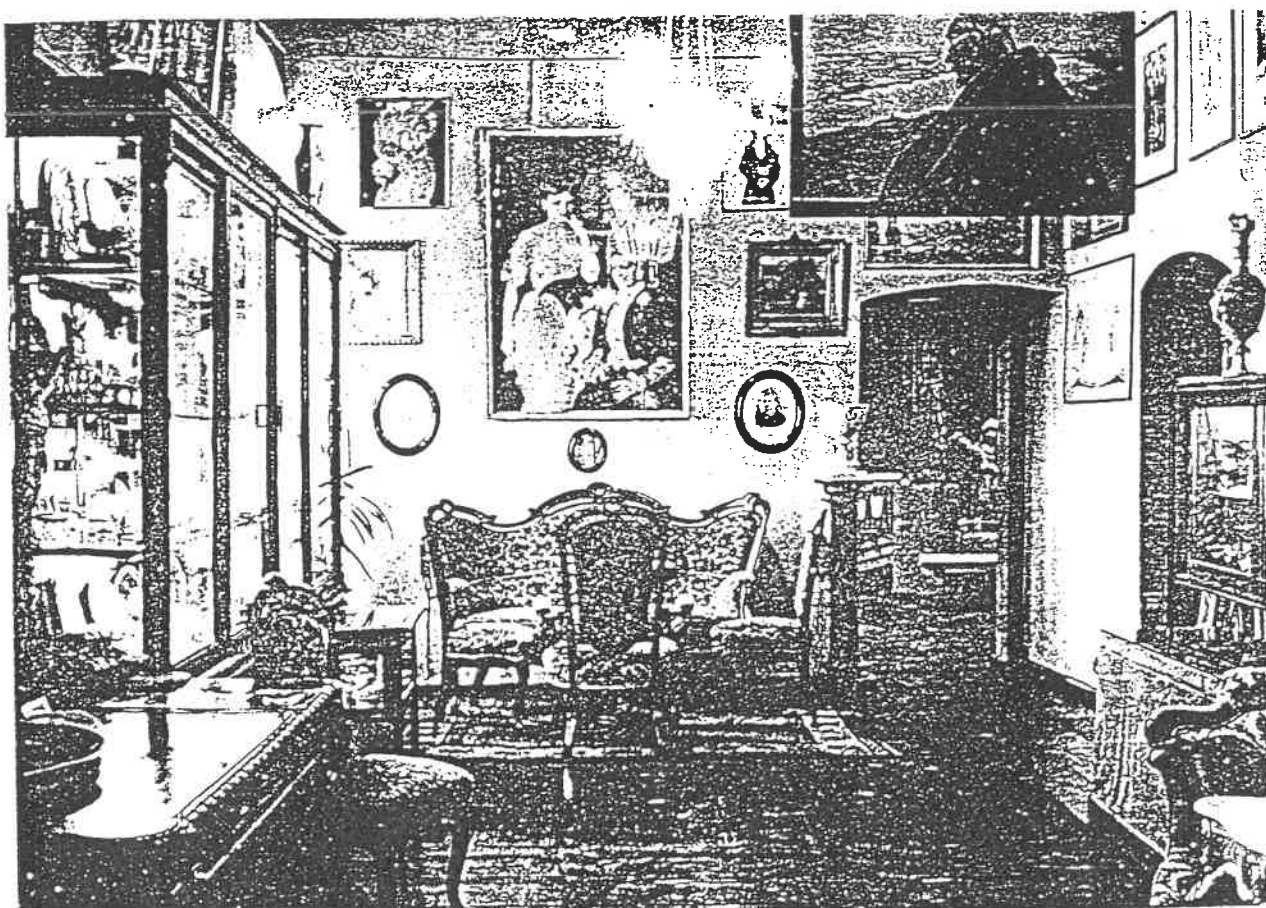
Zgromadzone w sali przedmioty wzbogaciły kolekcję muzeum w 1976 roku po śmierci Wiesławy Cichowicz. Dziś podziwiać możemy przede wszystkim obrazy, grafiki i szkice Leona Wyczółkowskiego.

„Pejzaż”, „Studium drzewa zimą”, „Studium krajobrazowe”. Cykl grafik „Kościół Mariacki w Toruniu” 1930 rok, „Kościół Mariacki w Krakowie” 1924 rok.

Poznaniaków cieszą przede wszystkim obrazy: „Widok Poznania”, „Wnętrza Ratusza Poznańskiego”, „Ratusz Poznański”.

Jedną ze ścian zdobią malowidła martwej natury; „Wazon z kwiatami”, „Bez” oraz inne przedstawienia kwiatowe.

W sali nie mogło zabraknąć „Portretu Wiesławy Cichowicz” pędzla samego Leona Wyczółkowskiego. Obraz donatorki pochodzi z 1931 roku, wisi w otoczeniu pejzażu „Dębów rogalińskich” i „Wschodu słońca nad Wisłą”.

Dawne wnętrze sali rodziny Cichowiczów

PIĘTRO

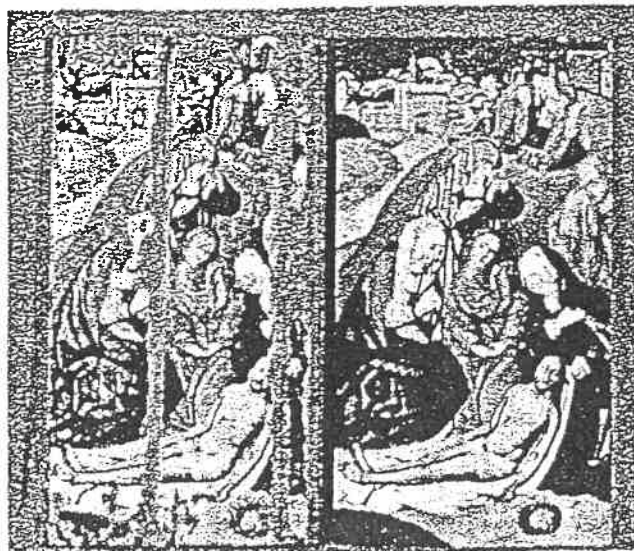
GALERIA MALARSTWA I RZEŹBY

W sali znajdują się bogate zbiory malarstwa, pochodzące nie tylko z polski, ale również z Europy.

Podziwiać możemy obrazy szkoły niemieckiej, wśród nich „Zaślubiny św. Katarzyny” z XVI wieku oraz „Madonna z dzieciątkiem i św. Janem Chrzcicielem” z 1520 roku.

Do ciekawych eksponatów należą obraz „Św. Jana Ewangelisty ze św. Marcinem” z 1510 roku, pochodzący z Frankonii oraz „Opłakiwanie” powstałe w Niderlandach w końcu XV wieku.

Bogata jest również kolekcja malarstwa włoskiego, między innymi obrazów szkoły neapolitańskiej: „Św. Hieronim” lata 1630-1640, „Ofiara Abrahama” pędzla naśladowcy Carravaglia, powstała w latach 1610-1620. Do wybitnych dzieł należy także malowany przez Jacoppo Ligozzi obraz pod tytułem „Ecce homo”, przedstawiający ubiczowanego Chrystusa pokazywanego Żydom przez Piłata oraz kopia obrazu Giovanni Antonio Guardiego „Śmierć św. Józefa”

Na uwagę zasługuje również „Msza św. Grzegorza” hiszpańskiego malarza Orazio Borgiano z pierwszej połowy XVII wieku.

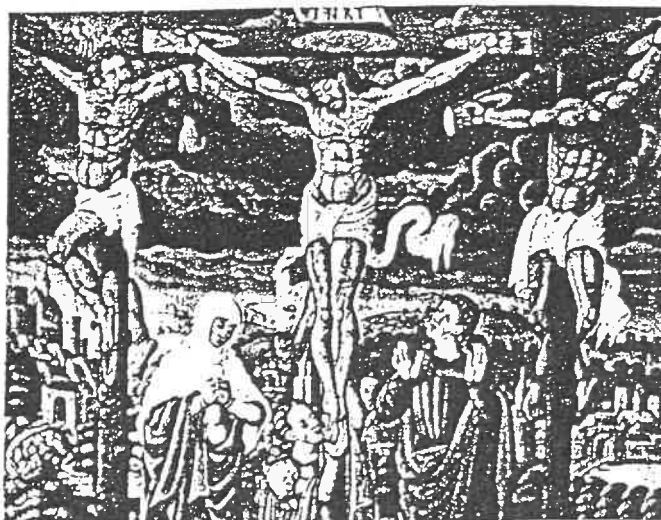
Z tego samego kresu pochodzą „Ukrzyżowanie” i „Matka Boska z Dzieciątkiem i Karolem Boromeuszem”, a także „Chrystus w koronie cierniowej”.

Niewątpliwie najcenniejszym obrazem z kolekcji muzeum jest „Zdjęcie z krzyża” Antoniego van Dycka z połowy XVII wieku. Obraz ten został skradziony, na szczęście udało się go odzyskać i uświetnia on zbiory oraz cieszy oczy zwiedzających.

Na płótnie, o wymiarach 154x109 cm, autor przedstawił sylwetkę Chrystusa podtrzymywanego przez bolejącą matkę. Doskonała kolorystyka i światłocień sprawiają, że obraz ten, mimo swej poważnej tematyki zda się być bardzo ekspresyjny, jest jakby rejestracją wydarzenia, doskonale uchwyconym momentem zdjęcia Chrystusa z krzyża.

Obok malarstwa europejskiego muzeum posiada ogromną kolekcję rodzimej twórczości malarskiej. Do najlepszych należy „Ukrzyżowanie” z XVI wieku, pochodzące z Wielkopolski. Na obrazie widoczny jest Chrystus na krzyżu, ukrzyżowani złoczyńcy i postacie oplakujące wiszących: Matka Boska, Maria Magdalena oraz Św. Piotr.

Innym obrazem z Wielkopolski jest „Legenda św. Stanisława Biskupa” z 1649 roku. W centralnym miejscu znajduje się sylwetka biskupa. Po obu stronach i u góry autor umieścił 10 scen z życia świętego.

Antependium ołtarzowe „Złożenie do grobu” powstało na początku XVI wieku. Pochodzące z Opalenicy płótno przedstawia kilku mężczyzn składających ciało Chrystusa do kamiennego grobu. Po prawej - sylwetki kobiet oplakujących zmarłego, w tle wzgórze czaszki, zwane Gólgotą, z krzyżami.

Do oryginalnych przedstawień należy „Epitafium rodziny Przecławskich” z 1550 roku. Ponownie zobaczyć możemy postać ukrzyżowanego Chrystusa, po obu stronach zaś klęczące postacie kobiet i mężczyzn z rodziny Przecławskich adorujących pod krzyżem. Obraz pochodzi z Wielkopolski.

RZEŻBA

Przedstawienia rzeźbiarskie zebrane w muzeum to przede wszystkim rzeźba sakralna, tak drewniana, jak i kamienna.

Do najpiękniejszych, a zarazem najbardziej okazałych należą trzy rzeźby: „Mojżesz” z połowy XVIII wieku, „Archanioł Michał” oraz „Św. Paweł”, oba z pierwszej połowy XVIII wieku. Postacie przedstawione są według konwencji rzymskiej. Szczególnie Archanioł Michał odziany w zbroję rzymskiego legionisty. Uwagę przyciągają rzeźby „Niepokalanej” z terakoty oraz „Niepokalanej” dłuta H. Boguszeńskiego z około 1628 roku.

Do polskiej rzeźby należy także „Matka Boska Tronująca” z XV wieku z okolic Środy Wielkopolskiej oraz płaskorzeźba „Zmartwychwstanie” z XV wieku z Brodnicy. Dużych rozmiarów jest także „Pieta” z drugiej połowy XIV wieku, przedstawiająca Matkę Boską ze zwłokami syna.

SALA SZTUKI UŻYTKOWEJ

Ekspozycje wystawiane w tej sali stanowią część pośmiertnego daru Wiesławy Cichowicz. Są to przede wszystkim przedmioty sztuki użytkowej: srebra, naczynia szklane, porcelana, meble, lampy.

W gablotach podziwiać możemy porcelanowe laleczki, ubrane w bogato zdobione sukienki z kosztownych materiałów. Mimo upływu czasu prezentują się doskonale.

Sala urządzona jest na wzór wnętrza z początku XX wieku. Są więc meble, dywan, potężne biurko i stara lampa. W rogu sekretarzyk, na ścianach obrazy, z sufitu zwisa przepiękny kryształowy żyrandol.

Na sztaludze piękny portret założyciela muzeum Arcybiskupa Floriana Stablewskiego wykonany po roku 1900, przez K. Sznytę.

SALA PORTRETÓW

W sali tej zgromadzono liczne portrety z domu Heleny i Wiesławy Cichowicz. Znajduje się tu między innymi portrety pani Cichowicz, w ciemnej sukni z nutami w ręku, oraz drugi z matką, oba pędzla Teodora Axentowicza. W gablotach zbiory biżuterii, w tym biżuterii patriotycznej, przybory toaletowe, bibeloty. Obok muślinowa suknia, pelerynka z gronostajów, wachlarze z strusich piór, szale „boa”. Wszystko z końca XIX wieku.

Do zupełnie innego świata należą portrety trumienne polskiej szlachty z XVII-XVIII wieku. Jest to specyficzny typ portretu, charakterystyczny dla terenu Polski, a swą tradycją sięgający XVI wieku.

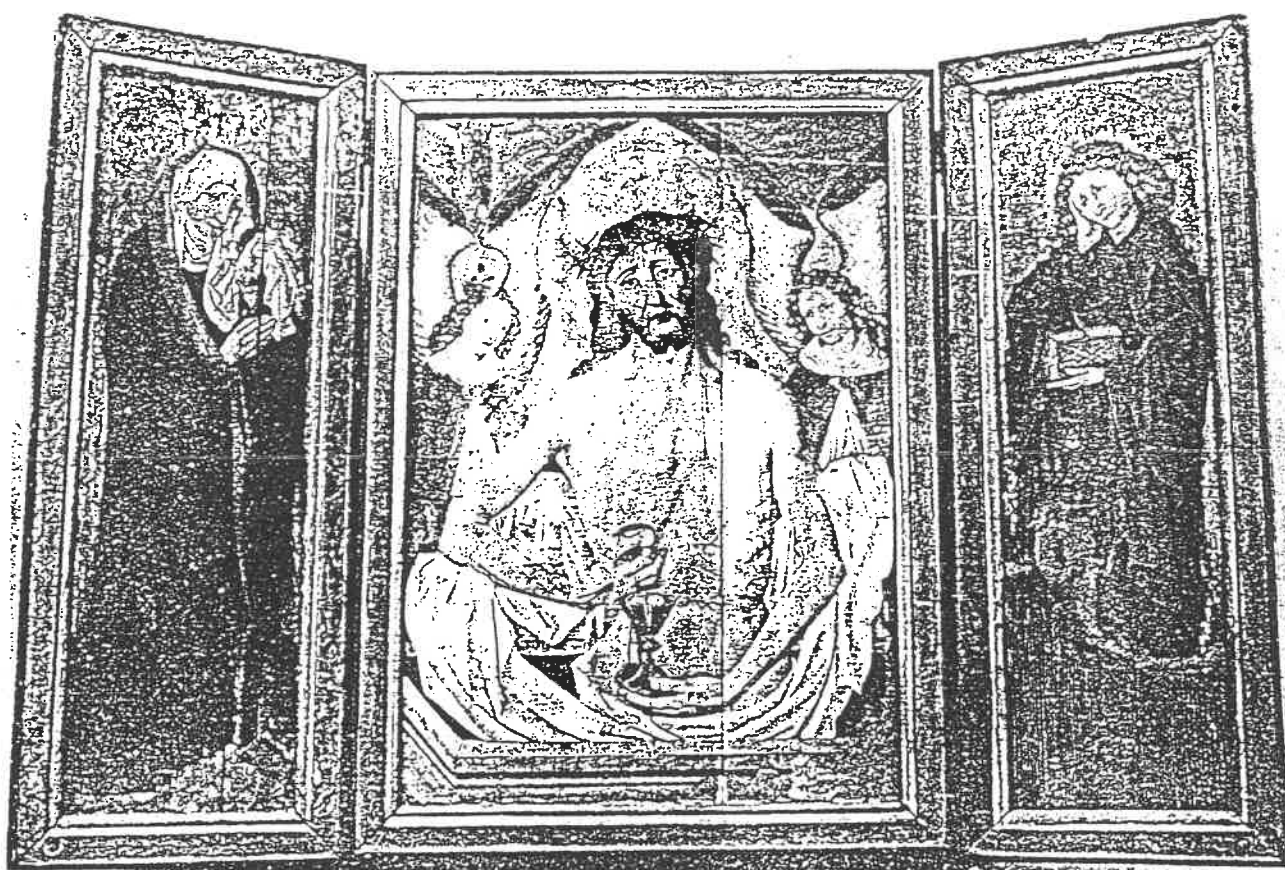
W sali znajdują się także portrety króla Stanisława Augusta Poniatowskiego oraz Kazimierza Poniatowskiego, pędzla M. Bacciarellego z 1776 roku. W gablotach etui do kołnierzyków, gwiazdy Orderu Św. Michała, odznaczenia kurkowe, a także dewocjonalia: stacje drogi krzyżowej, ryngraf z XVIII w., paciorki.

PIĘTRO DRUGIE

Ostatnia z sal muzeum prezentuje bogaty zbiór rzeźby i malarstwa pochodzących przede wszystkim z terenu Wielkopolski, ale także z Europy.

Malarstwo, zarówno na płótnie, jak i na desce, to w większości obrazy religijne przedstawiające postacie Chrystusa oraz świętych. Między innymi „Św. Augustyn”, „Św. Paweł”, „Św. Maurycy” z 1460 roku. Malarstwo uwieczniło postacie Św. Urbana i Św. Wawrzyńca na ikonach z 1510 roku.

Tu również wystawiony jest „Tryptyk” z trzema postaciami: Chrystusa, Matki Bolesnej i św. Jana.

Do najbardziej popularnych, stąd też wiele ich w ekspozycji, należą przedstawienia Mądown z Dzieciątkiem. Znaleźć możemy gotyckie Madonny, w charakterystycznej pozie litery „S”, barokowe z kolorowo zdobionymi szatami oraz ludowe – proste lecz wymowne w formie.

Ciekawymi przedstawieniami rzeźbiarskimi są pełny dramatyzmu „Chrystus Ukrzyżowany” z Grabowa nad Prosną oraz „Piety” z Chwałkowa Kościelnego i z poznańskiego Zagórza. Wzrok przykuwają „Chrystus Frasobliwy” z Opatowa koło Kępna oraz z Nowej Wsi koło Koźmina.

Forma tych rzeźb, dzięki prostocie wyrazu, ekspresji i szlachetnej polichromii, zdradza wielką wrażliwość nieznanych artystów ludowych.

Swymi rozmiarami imponuje „Krag Madonn na lwach” z końca XIV wieku, pochodzący z Grabowa Królewskiego. W warsztacie wielkopolskim w Krotoszynie powstała natomiast w 1500 roku oryginalna płaskorzeźba w drewnie przedstawiająca Rodzinę Marii.

Na szczególną uwagę zasługuje także ogromna w swych rozmiarach rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem z 1530 roku z Niechłodu.

W gablocie znajduje się obecnie Wystawa Grafiki Do poezji „Myśląc Ojczyzna” Karola Wojtyły, autorstwa Janusza Halickiego i Marka Sobocińskiego.

ZAKOPANE - ZIMA. JUREK NA SZCZYTACH.

SERIA - JASKINIE TATR

W ZAKOPANEM

TADEUSZ FANGRAT

Chłonę tutejsze powietrze
i żyję nadzieją... na lepsze.

WCZASOWICZE W ZAKOPANEM

Cenią spacery na Krupówkach.
Czyżby dla cennego zdrówka?

WIDOK Z GUBAŁÓWKI NA ZAKOPANE

Sina
zawiesina.

REDAKCJA

Leszek Czarnyszewicz
Leszek Lesiczka
Jurek Preisler

Pismo przeznaczone do użytku wewnętrznego.